

BESLUT

2015-11-09

Dnr: 15/01868

SAKEN

Medierna, P1, 2015-07-18, inslag om en publicering; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget var en granskning av en publicering som gjorts av nyhetsbyrån TT. Den aktuella publiceringen handlade om en företagsledare, A, vars affärsverksamhet går ut på att lära ut metoder för taktisk spårning. Inslaget påannonserades genom att programledaren sa: ”En person påstår att han kan lukta sig till våld och brott. TT skrev men lämnade källkritiken på hyllan”, och en röst som sa: ”Det var bara att ta bort. Det höll inte någon slags journalistisk grundnivå”.

Programledaren inledde därefter inslaget på följande sätt.

[...] När nyhetsbyrån TT publicerar något så är ju det speciellt eftersom artiklarna hamnar i tidningar över hela landet och får enorm spridning. Av det här skälet är det naturligtvis av särskilt stor vikt att saker från just TT är korrekta och att det finns ett kritiskt förhållningssätt till olika källor som påstår saker. I förra veckan skickade TT ut en artikel och ett webb-tv-inslag om en person som säger sig ha förmågan att kunna känna lukten av våld. Och intervjupersonen fick utan kritiska frågor berätta om hur han varit på plats i [ortsnamn] för att undersöka spår efter [personnamn], vilket också var TT:s vinkel.

En reporter redovisade sedan sin granskning av TT:s publicering. Det framkom bland annat att publiceringen hade gett upphov till både interna diskussioner och kritik utifrån. Därför drogs publiceringen delvis tillbaka av TT, men gick i tryck i fler än tjugo papperstidningar. Under inslagets gång återgavs delar av den publicerade artikeln och videoklipppet med A. I en av sekvenserna sades följande.

(A) – När jag kom till ett hem, öppnar dörren. (Reporter) – Så här lät TT:s webb-tv-inslag. (A) – Så kom lukten, då. Och jag känner oftast när våld hade varit i hemmet, att det kom en speciell lukt. Lukten, adrenalinet, den kemiska processen, det var alltid samma lukt. (Reporter) – Förra veckan skickade nyhetsbyrån TT ut en artikel och ett videoinslag om A, som kallar sig Sveriges enda professionella spårare. I ingressen står det att den före detta polisen med sin lukt, syn, hörsel och känsel fångar upp spår från både förrymda fångar och försvunna personer som andra missar.

Dagens Nyheters nyhetschef, B, intervjuades sedan i inslaget.

(Reporter) – Artikeln saknar kritiska motfrågor och en som reagerade på TT:s publicering är Dagens Nyheters nyhetschef, [B]. Artikeln var det aldrig tal om att publicera, säger han, men videoklipppet hamnade på dn.se. (B) – Det var bara att ta bort. Jag kände att det höll inte, liksom, någon slags journalistisk grundnivå. Han fick tala, liksom, oemotsagt och jag hade velat se någon oberoende part som kunde bygga upp vad han säger liksom. Ja, så det var inget svårt beslut egentligen, utan jag kände att det här hör inte hemma på DN helt enkelt.

En del av inslaget handlade om att det i TT:s publicering skulle kunna uppfattas som att polisen hade anlitat A för spårning i samband med ett uppmärksammat försvinnande. I en sekvens gav en poliskommissarie från region väst, C, sin syn på publiceringen.

(Programledare) – För en månad sedan befann han sig i [ortsnamn] för att undersöka spåren efter 17-åriga [personnamn]. (Reporter) – Precis som i videoinslaget är den aktuella kroken i TT:s nyhetsartikel att A var på plats i [ortsnamn], efter [personnamns] försvinnande, för att – som det står – stödja och undersöka spåren. Det är lätt att få intrycket att han var där på uppdrag av polisen, men han åkte i själva verket dit helt på eget initiativ. (C) – Nej, han var inte där på uppdrag av polisen. Vi har inte specifikt gett honom något som helst uppdrag. (Reporter) – C är yttre kommissarie vid polisen i region väst och var dessutom polisinsatschef under [personnamns] försvinnande. Han är kritisk till TT:s artikel. (C) – Ja, jag hade velat sett det där lite faktaunderbyggt på ett kanske tydligare sätt än bara hans ord i det här fallet då. Jag försöker väl alltid jobba med ett öppet sinne själv, och det gäller att våga tänka nytt och våga prova annat och inte fastna i någon stel byråkrati, men det här som just den här killen säger sig kunna då det har ju inte något som helst värdering eller bevis på att det över huvud taget skulle fungera. Och i mina öron så låter det ganska osannolikt, det får jag väl ändå tillstå. (Reporter) – Att artikeln om spåraren A knyts samman med [personnamn] försvinnande är olyckligt, menar C. (C) – Jag tror man ska låta ärendet få vila ifred och inte hitta ingångar och hålla det vid liv, så att jag är väldigt skeptisk till det och tycker inte om det.

Därefter medverkade TT:s redaktionschef, D, som uppgav att han tyckte att kopplingen till [personnamns] försvinnande var olycklig då det kunde uppfattas som att den aktuella metoden för spårning hade med fallet [personnamn] att göra. D sa även följande.

Om det är något som är ifrågasatt, och vi ändå väljer att beskriva det så bör det ju framgå att det finns, finns sådana som tror att det här inte har någon substans. Och det är väl olyckligt om det inte fanns det.

I slutet av inslaget medverkade A, som bland annat redogjorde för varför han åkte till [ortsnamn] i samband med det uppmärksammade försvinnandet. Angående kritiken mot hans arbetsmetoder sa A bland annat följande.

Det här är ingen humbug, det här är på riktigt. Det här blir en ganska ytlig diskussion om, som för varken du eller någon annan vet vad det här handlar om, om man inte får uppleva detta. [...] Det här är ett sätt att vara, en filosofi och metod att vara undersökande, en form av forskningsmetodik är det här.

ANMÄLAN

Anmälaren är företagsledaren A som bland annat för fram följande.

Programmet var ensidigt och vinklat. *Medierna* avsåg granska TT:s publicering, men i stället granskades A:s verksamhet på ett bedrägligt sätt. Korta uttalanden ur en tjugo minuter lång intervju med A togs ur sitt sammanhang och presenterades på ett sätt som förlöjlade och missaktade företaget och dess förmågor. Anmälaren anför att hans företag är ett av Sveriges mest utvecklade i sin bransch och har kunder som Polismyndigheten och Försvarsmakten. De personer som medverkade i programmet saknade kunskap om både företaget och om taktisk spårning som metod. De medverkande tilläts uttrycka felaktigheter och skepsis. Detta var mycket olyckligt för bilden av företaget och skadade förtroendet för det.

Vidare sades eller skrevs inte i den aktuella TT-publiceringen att A åkte till [ortsnamn] för att spåra på uppdrag av polisen i sökandet efter en försvunnen person. Inslaget ville få lyssnaren att tro att A:s företag spårade på uppdrag av polisen, men spårningen gjordes på eget initiativ.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför följande.

Medierna är ett program som granskar och skildrar medier och deras publiceringar samt bevakar frågor om yttrandefrihet. Den aktuella företagaren påstår sig kunna känna lukten av våld på grund av en kemisk process som uppstår i samband med våldsamma handlingar. Detta är en omdiskuterad och kontroversiell metod. Det hade därmed funnits goda skäl för TT att vara mer källkritiska i sin hantering av frågan. Ingen oberoende källa fanns med i TT:s artikel och det ställdes heller inga kritiska frågor om spårningsmetoden. Samtidigt användes det då aktuella mordet på 17-åriga [personnamn] som vinkel i TT:s publicering, vilket *Medierna* ansåg gjorde det än mer angeläget att ställa frågor till TT om syftet med artikeln. Detta särskilt med tanke på att TT är en aktör vars publiceringar får mycket stort genomslag.

Dessutom granskade *Medierna* hur publiceringen hanterades av TT i efterhand, i ett läge då nyhetsbyrån kritiserades av såväl läsare som kunder. För att göra historien begriplig var det i sammanhanget nödvändigt att ta upp, och till viss del också granska, företaget och företagsledaren – även om den granskningen inte var huvudsyftet med reportaget.

Mediernas utgångspunkt var nyhetsbyråns brist på källkritik och den omdiskuterade vinkeln i den aktuella publiceringen. Detta framgick tydligt och inslaget var ett exempel på den typ av mediegranskande reportage som programmet *Medierna* ska göra.

SR vill också anföra att anmälaren gavs goda möjligheter att bemöta den kritik som framförs mot honom och hans företag och ge sin syn på saken. Utifrån det kunde lyssnaren sedan göra en egen bedömning av verksamheten. Angående anmälares invändning, att hans uttalanden togs ur sitt sammanhang, vill SR framhålla att han gavs möjlighet att godkänna alla sina citat före sändning, vilket han också gjorde över telefon. Anmälaren hade då också fått citaten skickade till sig i transkriberad form via e-post. Att göra längre intervjuer än vad som sedan används i det färdiga reportaget är en vanlig journalistisk metod. SR kan inte se att sammanhanget på något sätt var vilseledande.

Vidare vill SR framhålla att det inte i reportaget sades att det som A påstod sig kunna göra inte fungerade. Det råder dock ingen tvekan om att det finns många som är skeptiska till metoden och detta framgick i TT-intervjun.

Medierna hade under researcharbetet varit i kontakt med såväl Polismyndigheten som Försvarsmakten. Polisen uppgav att det inte fanns något aktuellt samarbete med företaget i fråga och att dess metoder inte var något som myndigheten i regel använder sig av. Det stämmer att en enhet inom Försvarsmakten hade anlitat A:s företag för utbildning, men något formaliserat samarbete med myndigheten fanns enligt uppgift inte.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag.

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med

hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SR ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna. Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att det aktuella inslaget var en kritisk granskning av en av TT:s publiceringar. Granskningen kom också att innehålla viss kritik mot A:s verksamhet. Nämnden, som konstaterar att A gavs tillfälle att kommentera kritiken mot sin verksamhet, kan inte finna att inslaget strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden anser vidare att det framgick i *Medierna* att den spårning A utförde i samband med sökandet efter en försvunnen person gjordes på A:s eget initiativ. Därför kan nämnden inte finna att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Elisabet Bäck, Jan Holmberg, Ulrika Hansson och Clas Barkman efter föredragning av Sofia Karlsson.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Sofia Karlsson